

Sygn. akt *I ACa 49/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – sędzia Jerzy Geisler

Sędziowie: Ryszard Marchwicki

Piotr Górecki

Protokolant: st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. H.**

przeciwko (...) **Sp. z o.o. w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 26 września 2018 r. sygn. akt XVIII C 365/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że datę początkową płatności odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty zasądzonej w tym punkcie oznacza:

- od kwoty 10.000 zł od dnia 27 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 27.448,01 zł od dnia 12 września 2018 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie apelację oddala;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancje odwoławczą.

Ryszard Marchwicki Jerzy Geisler Piotr Górecki

I ACa 49/19

UZASADNIENIE

Powód P. H. wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 161.173 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Na dochodzoną kwotę złożyły się: 51.670 zł tytułem odszkodowania za spadek wartości nieruchomości powoda położonej w B. przy ul. (...), 68.275 zł tytułem odszkodowania za spadek wartości nieruchomości powoda położonej w P. przy ul.

(...) oraz 41.228 zł tytułem odszkodowania za poniesienie nakładów koniecznych dla uzyskania prawidłowego klimatu akustycznego w budynku mieszkalnego powoda położonego w P. ul. (...) oraz zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany, (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem częściowym z dnia 12.04.2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda 88.307 zł z tytułu utraty wartości obu nieruchomości wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 25.11.2015 r., a w pozostałym zakresie powództwo z tego tytułu oddalił. Apelację pozwanego od wyroku częściowego z dnia 12.04.2016 r. oddalił Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17.01.2017 r. – I ACa 809/16. Wyrok częściowy jest prawomocny. – k. 506, 597

Pierwotnie z tytułu odszkodowania za poniesienie nakładów koniecznych dla uzyskania prawidłowego klimatu akustycznego w budynku powoda położonego w P. ul. (...) powód domagał się kwoty 41.228 zł, na co złożyły się: kwota 31.228 zł nakładów już poniesionych oraz dodatkowo kwota 10.000 zł.

Na rozprawie w dniu 8.08.2018 r. pełnomocnik powoda cofnął roszczenie o zasądzenie od pozwanego kwoty 31.288 zł z tytułu już poniesionych na nieruchomość nakładów, na co pozwany wyraził zgodę, domagając się zasądzenia od tego żądania kosztów procesu według norm przepisanych.

Jednocześnie pełnomocnik powoda rozszerzył żądanie z tytułu konieczności poniesienia dalszych nakładów akustycznych do kwoty 37.448,01 zł. odpis pisma rozszerzającego powództwo doręczono pełnomocnikowi pozwanego w dniu 11.09.2018 r. – k. 786, 790

Wyrokiem końcowym z dnia 26.09.2018 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w zakresie kwoty 31.228 zł, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 37.448,01 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28.02.2014 r. z tytułu odszkodowania za nakłady akustyczne i orzekł o kosztach procesu. – k. 808 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku końcowego Sąd przedstawił w pisemnym uzasadnieniu na kartach 822-834.

Wyrok z dnia 26.09.2018 r. zaskarżył w części apelacją pozwany. Zaskarżeniem objął punkt 2 (uwzględniający powództwo o odszkodowanie za nakłady akustyczne) orz punkt 3 (dotyczący kosztów procesu). Skarżący rozstrzygnięciu zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania:

1. art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji wyprowadzenie ze zgromadzonego materiału dowodowego wniosków z niego nie wynikających, schematyczną i pobieżną ocenę materiału dowodowego, nierozważenie go w sposób wszechstronny, a w efekcie nieustalenie lub błędne ustalenie faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a ujawniające się poprzez pominięcie faktu, i powód nie wykazał, by doznał ograniczeń w zakresie korzystania z nieruchomości, co jest bezwzględną przesłanką przewidzianą przez art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 ustawy prawo ochrony środowiska,

2. art. 328 § 2 kpc poprzez jego niezastosowanie, tj. poprzez niewystarczające wskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności mocy dowodowej dokumentów wskazanych przez pozwaną w odpowiedzi na pozew, co uniemożliwia poddanie wyroku kontroli instancyjnej,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

1. art. 136 ust 3w zw. z art. 129 ust. 2 poś poprzez wadliwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że odszkodowanie z tytułu nakładów na zapewnienie nieruchomości powoda należnego komfortu akustycznego należne jest także w sytuacji, gdy te nakłady nie zostały jeszcze poniesione, w sytuacji , gdy nie budzące wątpliwości brzmienie przepisu art. 136 ust. 3 poś ogranicza roszczenia odszkodowawcze wyłącznie do kosztów poniesionych, nawet przy braku takowego

obowiązku, a na gruncie niniejszej sprawy nakłady te nie zostały jeszcze poczynione i nie jest wiadomym, czy w ogóle zostaną poczynione w przyszłości,

2. art. 129 ust 2 poś poprzez zasądzenie na rzecz powoda kosztów rewitalizacji akustycznej w sytuacji, gdy powód nie wykazał, iż sposób korzystania przez niego z nieruchomości w związku z wejściem w życie oou doznał jakiegokolwiek uszczerbku,

3. art. 140 kc w zw. z art. 144 kc poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że wskutek wprowadzenia oou dla lotniska (...) doszło do zawężenia granic własności powoda i tym samym ścieśnienia wyłącznego władztwa właściciela względem nieruchomości położonej w oou,

4. art. 481 § 1 kc w zw. z art. 455 kc poprzez błędną wykładnię i w skutek czego błędne przyjęcie, że odsetki winny zostać liczone od dnia 28.02.2014 r., a nie od daty wyrokowania, względnie doręczenia odpisu opinii biegłego stronie pozwanej.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. – k. 841-845

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą według norm przepisanych. – k. 854-859

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie w części.

Wyraźnie trzeba wskazać, że na obecnym etapie przedmiotem niniejszego postępowania jest wyłącznie roszczenie obejmujące żądanie odszkodowania z tytułu rewitalizacji akustycznej budynku mieszkalnego położonego w P. przy ul. (...).

Sąd Apelacyjny podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i wywody prawne Sądu I instancji dotyczące istoty sprawy i przyjmuje je za własne, uznając zarzuty apelacji za pozbawione uzasadnionych podstaw.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy, wbrew twierdzeniom pozwanego, dokonane zostały bez obrazu art. 233 § 1 kpc, w oparciu o wszechstronnie przeanalizowany, oceniony zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego materiał dowodowy, w szczególności z opinii biegłego J. W., a w każdym razie skarżący nie wykazał, by tak ujęte kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały przez Sąd ten naruszone, prowadząc do ustaleń niezgodnych ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Oczywiście chybiony jest zarzut, że w sprawie nie wykazano, aby na nieruchomości dochodziło do przekroczenia norm hałasu. Okoliczność ta wynika wprost z faktu utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, oczywistym i nie budzącym wątpliwości powinno być, że właśnie wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska (...) w P. było następstwem tego, że na skutek nie tylko lotów, ale i funkcjonowania lotniska działającego jako przedsiębiorstwo w ogólności, nie były dotrzymane standardy dotyczące hałasu, w związku z czym zaistniała konieczność, także ze względu na dalsze plany rozwoju tego lotniska, utworzenia takiego obszaru. Podjęcie uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 30.01.2012 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska (...) poprzedzone zostało licznymi badaniami. Na ich podstawie została wydana Decyzja (...) Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 28 lutego 2011 roku, w której stwierdzono konieczność utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania w związku z przedsięwzięciem: „Rozbudowa i modernizacja (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością im. H. W.”. Jasno z tego wynika, że utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania wiązało się nie tylko z koniecznością prawnego uregulowania stanu już istniejącego, ale przede wszystkim stanu przyszłego,

związanego z planami inwestycyjnymi pozwanego. Istotą wprowadzenia obszaru jest zaś brak możliwości dotrzymania standardów jakości środowiska (art. 135 ust. 1 u.p.o.ś.), z czego powód wywodzi swoje roszczenie.

To zatem sam akt prawny w postaci uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 30 stycznia 2012 r. nr (...) spowodował tak dalece idący skutek, jakim było uznanie, że nastąpił spadek wartości nieruchomości, które w tymże obszarze się znalazły oraz że w przypadku wielu nieruchomości zachodzi potrzeba dostosowania obiektów mieszkalnych do podwyższonych norm hałasu.

W art. 129 - 136 poś ustawodawca uregulował samodzielne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej związanej z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości oraz z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, opierając się na założeniu, że ryzyko szkód związanych z działalnością uciążliwą dla otoczenia powinien ponosić podmiot, który tę działalność podejmuje dla własnej korzyści (cuius damnum eius periculum). Przesłankami tej odpowiedzialności są: wejście w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, szkoda poniesiona przez właściciela nieruchomości, jej użytkownika wieczystego lub osobę, której przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości i związek przyczynowy między wprowadzonym ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości a szkodą.

Z art. 129 ust. 2 poś wynika, iż szkodą jest zarówno zmniejszenie wartości nieruchomości jak i konieczność poniesienia nakładów rewitalizacyjnych, aby obiekty mieszkalne mogły być dostosowane do podwyższonych norm hałasu dopuszczonych w oou.

W związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania pozostaje nie tylko obniżenie wartości nieruchomości, będące następstwem ograniczeń przewidzianych bezpośrednio w treści rozporządzenia o utworzeniu obszaru (zwłaszcza dotyczących ograniczeń zabudowy), lecz także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z tego, że wskutek wejścia w życie rozporządzenia dochodzi do zawężenia granic własności (art. 140 k.c. w zw. z art. 144 k.c.) i tym samym ścieśnienia wyłącznego władztwa właściciela względem nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania. O ile bowiem właściciel przed wejściem w życie rozporządzenia mógł żądać zaniechania immisji (hałasu) przekraczającej standard ochrony środowiska, o tyle w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania możliwości takiej został pozbawiony. Inaczej mówiąc, szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 poś, jest także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, iż właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje (np. hałas). Nie jest uprawniona dostrzegalna w piśmiennictwie i orzecznictwie tendencja do wąskiego ujmowania odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 129 ust. 2 poś (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r. III CZP 128/09. LEX nr 578138).

Odmienne stanowisko skarżącego w świetle dotychczasowego orzecznictwa, w tym Sądu Najwyższego, nie zasługiwało na akceptację.

W ocenie sądu odwoławczego roszczenie z tytułu konieczności dostosowania budynku do właściwego klimatu akustycznego zasługiwało na uwzględnienie w całości. W świetle opinii biegłego budynek należący do powoda nie spełnia przepisanych norm akustycznych (dopuszczalnych w oou) i biegły wskazał niezbędne prace, które należy wykonać, aby doprowadzić obiekty do właściwej ochrony akustycznej. W oparciu o te ustalenia biegły J. W. dokonał wycenienia wartości tych nakładów i nie było podstaw, aby te wycenienia zakwestionować.

Chybione jest stanowisko skarżącego co do tego, że odszkodowanie z tytułu tzw. rewitalizacji akustycznej należy się uprawnionemu dopiero po dokonaniu nakładów przez uprawnionego. Sąd Apelacyjny w pełnym zakresie podziela w tym zakresie odmienne stanowisko Sądu Okręgowego.

Brak podstaw do przyjęcia, że właściciel nieruchomości, w stosunku do której w przepisach o ustanowieniu oou wprowadzono obowiązek dostosowania budynków mieszkalnych do określonych wymogów technicznych, mógłby żądać zwrotu kosztów niezbędnych do takiej adaptacji dopiero po ich poniesieniu.

Taka interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z istotą i celem omawianych uregulowań, do których należy zapewnienie pełnej rekompensaty właścicielom nieruchomości za skutki ograniczeń w korzystaniu z nich z uwagi na objęcie oou. Niedopuszczalne byłoby w tej sytuacji nakładanie na właścicieli obowiązku zapewnienia budynkom parametrów odbiegających od ogólnych warunków przewidzianych prawem budowlanym, i to z uwagi na zabezpieczenie prawnie uzasadnionego interesu podmiotu negatywnie wpływającego na środowisko, z jednoczesnym pozbawieniem ich możliwości dochodzenia od zobowiązanego wyłączenia z góry niezbędnych w tym celu kosztów. W ten sposób, wbrew zasadzie wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, sytuacja prawna obywateli, w zakresie możliwości wykonywania nakładanych przez ustawodawcę obowiązków, uzależniona byłaby li tylko od ich możliwości finansowych.

Przyjąć zatem należy, że właściciel nieruchomości może żądać wyrównania szkody, o jakiej mowa w art. 136 § 3 u.p.o.s., polegającej na obowiązku pokrycia kosztów dostosowania budynku do ponadstandardowych wymogów technicznych, bez konieczności wykazywania, że takie koszty (wydatki) już poniósł.

Błędny jest też pogląd skarżącego, że w istniejących okolicznościach w sprawie odszkodowanie z tytułu spadku wartości nieruchomości i z tytułu tzw. rewitalizacji akustycznej wykluczają się wzajemnie. W ocenie Sądu Apelacyjnego szkody z tytułu spadku wartości nieruchomości i z tytułu zwrotu nakładów zapewniających prawidłowy klimat akustyczny pozostają bez wzajemnego na siebie wpływu.

I tak, przy ocenie czy i w jakim stopniu właściciel poniósł szkodę na skutek spadku wartości nieruchomości przyjmuje się stan nieruchomości z dnia wprowadzenia oou, a nie jej stan po dokonaniu ewentualnych nakładów związanych z dodatkową ochroną akustyczną.

Z kolei zwrot nakładów na dodatkową ochronę akustyczną przysługiwać może tylko w granicach, w jakich konieczność taka wynika z zakwalifikowania budynku do poszczególnej strefy oou. Odszkodowanie z tego tytułu nie może zatem obejmować kosztów doprowadzenia nieruchomości do standardów ochrony akustycznej wymaganej na podstawie powszechnie obowiązujących norm i przepisów prawa budowlanego.

Częściowo zasadne okazały się zarzuty pozwanego co do określenia daty początkowej płatności odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonej kwoty.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela stanowisko, że co do zasady roszczenie powodów jako bezterminowe stało się wymagalne zgodnie z przepisem art. 455 k.c. po wezwaniu pozwanego do zaspokojenia roszczenia. Stwierdzić jednak należy, że wskazanie daty początkowej płatności odsetek ustawowych za opóźnienie w każdej sprawie zależy od konkretnych ustaleń w sprawie co do tego jakie zdarzenie wywołało skutki powstania stanu wymagalności roszczenia.

Przyjąć trzeba, że ani pismo wzywające pozwanego do zapłaty odszkodowania ani złożenie pozwu nie mogło być traktowane jako zdarzenie w rozumieniu art. 455 kc skutkujące powstaniem stanu wymagalności roszczenia odszkodowawczego. ***Skuteczne wezwanie do zapłaty odszkodowania pieniężnego musi zawierać treści pozwalające dłużnikowi na rzeczowe ustosunkowanie się do żądania, tak co do zasady jak i do wysokości i niewątpliwie pierwszym takim zdarzeniem spełniającym te wymogi było doręczenie pozwanemu opinii biegłego.***

Podkreślić trzeba, że w piśmie – zgłoszeniu roszczenia w trybie art. 129 ust. 4 ustawy prawo ochrony środowiska, z dnia 29.01.2014 r., powód wezwał pozwanego do zapłaty 70.000 zł z tytułu kosztów wykonania izolacji akustycznej budynku położonego w P. przy ul. (...), bez bliższego sprecyzowania w jaki sposób ta kwota została wyliczona. – k. 41

W pozwie złożonym w dniu 28.02.2014 r. powód zgłosił z tytułu rewitalizacji akustycznej budynku położonego w P. ul. (...) żądanie zapłaty 41.228 zł, a więc 58% pierwotnie zgłoszonego miesiąc wcześniej żądania. – k. 3

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że na zgłoszoną kwotę 41.228 zł składają się kwoty: 31.228 zł, które powód poniósł wykonując remont elewacji i dachu budynku oraz kwota 10.000 zł, zasadność której winna wykazać opinii biegłego z dziedziny szacowania nieruchomości. – k. 3

Wynika z tego, że powód zdawał sobie sprawę, że zgłoszone zarówno w piśmie z dnia 29.01.2014 r., jak i w pozwie żądanie w zakresie rewitalizacji nie jest na tyle sprecyzowane, zwłaszcza co do wysokości, aby można było traktować to jako wezwanie rozumieniu art. 455 kc, skutkujące popadnięciem pozwanego w opóźnienie przed dniem sporządzenia opinii.

Za takim rozwiązaniem przemawia jeszcze jeden ważny argument. Zgodnie z art. 363 § 2 kc, jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. W niniejszym przypadku wysokość odszkodowania została wyliczona według cen z daty wyliczenia odszkodowania. Podnieść bowiem należy, że biegły w swej opinii wyraźnie wskazał, że wartość nakładów rewitalizacyjnych nieruchomości wyliczał według stanu nieruchomości z dnia 28.02.2012 r. oraz cen na dzień sporządzenia opinii, tj. 27.03.2018 r.

Co więcej, na skutek przeprowadzonego dowodu z opinii biegłego okazało się, że poniesione przez powoda nakłady na remont elewacji i dachu nie miały żadnego związku z koniecznymi nakładami na rewitalizację budynku.

Powód cofnął powództwo o zapłatę kwoty 31.288 zł z tytułu kosztów rewitalizacji, a postępowanie w tym zakresie zostało umorzone. **Z żądania rewitalizacyjnego ostała się jedynie kwota 10.000 zł.**

Skoro tak, to zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonego odszkodowania w kwocie 10.000 zł powinno nastąpić od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu opinii biegłego, tj. od dnia 27.04.2018 r. **Od tego momentu powstał po stronie pozwanej stan opóźnienia, za który powodowi należały się odsetki ustawowe za opóźnienie.**

Przyznanie tych odsetek od chwili wniesienia pozwu nie było zasadne. Sąd Apelacyjny z motywów wskazanych wyżej nie podzielił stanowiska Sądu Okręgowego w tym względzie.

Oczywiście niezasadne było przyznanie odsetek ustawowych za opóźnienie od dalszej kwoty 27.448,01 zł od dnia wniesienia pozwu, albowiem kwota ta została przez powoda zgłoszona znacznie później.

Ponieważ powód rozszerzył powództwo o kwotę 27.448,01 zł w piśmie doręczonym pozwanemu w dniu 11.09.2018 r., to odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty należało zasądzić od dnia następnego po doręczeniu tego pisma, tj. od dnia 12.09.2018 r.

Poprzez zasądzenie dochodzonych należności w odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27.04.2018 r. i 12.09.2018 r. nastąpiło pełne naprawienie szkody, albowiem dopiero od chwili sporządzenia opinii przez biegłego i od chwili doręczenia odpisu pisma zawierającego rozszerzenie powództwa strony uzyskały wiedzę (w tym głównie pozwany) ile wynosi należne i dochodzone przez powoda odszkodowanie co do wysokości.

Błędne w tych okolicznościach jest z kolei twierdzenie zawarte w apelacji pozwanego, że odsetki ustawowe za opóźnienie powinny być przyznane od daty wyrokowania. Zauważyć trzeba, że niniejszy wyrok ma charakter deklaracyjny, a nie konstytutywny.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja pozwanego w części dotyczącej oznaczenia daty początkowej płatności odsetek ustawowych za opóźnienie w części zasługiwała na uwzględnienie i na podstawie art. 386 § 1 kpc rozstrzygnięcie zmieniono.

Dalej idąca apelacja, jako niezasadna podlegała oddaleniu. – art. 385 kpc.

Konsekwencją oddalenia apelacji w znacznej części było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą. Z mocy art. 100 zdanie drugie i 108 § 1 kpc kosztami tymi obciążono pozwanego w całości.

Ryszard Marchwicki Jerzy Geisler Piotr Górecki

--	--	--